

แนวทางการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัย ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

The Way to Apply Saraniyadhamma in the Way of Life of Elders in Nakhonsi Thammarat Province

กัณฑณ หนูทองแก้ว¹

Kantaphon Nuthongkaew

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2559

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาแนวทางการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัย ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน และ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประชากร ได้แก่ ผู้สูงวัยที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ใน 23 อำเภอ จำนวน 204,012 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ได้จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่า F-test และทดสอบความแตกต่างค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธี LSD ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพได้วิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัย โดยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก ส่วนผลการเปรียบเทียบแนวทางการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัย ที่มีอาชีพต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน ผู้สูงวัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัย คือ ด้านเมตตา ภาษกรรรม ควรสร้างจิตสำนึกถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันบ่อยๆ ควรส่งเสริมการเคารพซึ่งกันและกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ควรมีกิจกรรมส่งเสริมการมีวินัยแก่ผู้สูงวัยอยู่เสมอ และควรสร้างความร่วมมือในการช่วยเหลือ ผู้สูงวัยที่มีความเดือดร้อน

คำสำคัญ : 1. แนวทาง 2. สาราณียธรรม 3. การนำไปใช้ 4. ผู้สูงวัย 5. การดำเนินชีวิต

Abstract

The objectives of this research were as follows: To study the way to apply araniyadhamma in the way of life of elders in Nakhon Si Thammarat province. To compare the

¹ Ph.D., อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

way to apply Saraniyadhamma in the way of life of elders in terms of sexes, ages, degrees of education, occupations, and monthly incomes as differently, and To study the suggestion on the way to apply Saraniyadhamma in the way of life of elders. This is the mixed method research. The population were composed of elders who live in Nakhon Si Thammarat province, there are 204,012 persons, sample size by Krejcie and Morgan's table measurement, the samples were about 384 persons. The instrument was questionnaire and in deep interview which are assessed by specialists. Data analysis by computer program. The statistics were as follows; frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test, F-test, and to test the difference of arithmetic mean in each pair by LSD method, and qualitative data were analyzed as content.

The findings were as following :- The way to apply Saraniyadhamma in the way of life of elders by overview was at more level. The comparative results on the way to apply Saraniyadhamma in the way of life of elders in terms of occupations found that there were different as statistically significance at .01 but in terms of others there were not different The elders have the suggestions on the way to apply Saraniyadhamma in the way of life as follows; the aspect of Mettakayakamma i.e. there should make the consciousness for living together in relative society. There should promote on respective each others both front and back. There should have more disciplinary activities and there should have more co-ordination for helping the needed elders.

Keywords: 1.The Way 2. Saraniyadhamma 3. An Application 4. Elders 5. Way of life

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทำให้รัฐบาลต้องออกนโยบายต่างๆ ให้แก่ผู้สูงอายุ (60 ปี ขึ้นไป) เพื่อเยียวยาปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นแก่ผู้สูงอายุ ในปัจจุบันผู้สูงอายุ ถือได้ว่าเป็นประเด็นที่ทางรัฐบาลตลอดถึงหน่วยงานองค์การต่างๆให้ความสำคัญมากที่จะเข้าไปมีบทบาทในการช่วยเหลือด้วยเหตุว่า ผู้สูงอายุ ถูกทอดทิ้งบ้าง ลูกหลานไม่ดูแลบ้าง จนบางครั้งผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ก็ต้องกลายเป็นปัญหาของสังคม และกลายเป็นภาระของรัฐบาลดูแล ดังเช่นโครงการเบี้ยเลี้ยงชีพ 500 บาท สำหรับผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป สิ่งนี้เกิดขึ้นสืบเนื่องจาก ผู้สูงอายุในสมัยก่อนเป็นบุคคลที่ทรงคุณค่าในสังคมไทยด้วยการประพฤติปฏิบัติธรรม จนเป็นที่เคารพเลื่อมใสของผู้ที่อยู่รอบตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกหลาน เมื่อศรัทธาเลื่อมใสในการปฏิบัติของผู้สูงอายุในตระกูลแล้ว พวกเขาก็ย่อมมีความ ปิติยินดี ที่จะปกป้องคุ้มครองดูแล แต่ในสถานการณ์ ณ วันนี้ อารยะธรรมตะวันตกได้เข้ามาสู่สังคมไทย ทำให้เยาวชนคนหนุ่มสาว และไม่เว้นแต่ผู้สูงอายุหลายคน ก็ตกเป็นทาสแห่งวัตถุนิยม จนลืมที่จะสั่งสมคุณงามความดีให้ออกเงย เป็นคุณสมบัติภายในจิตใจ ทำให้เกิดความเสื่อมทรามทางศีลธรรมมากขึ้น จนผู้สูงอายุบางคนลูกหลานไม่สนใจปล่อยปละละเลย ในทางพระพุทธศาสนานั้นมีหลักธรรมที่ก่อให้เกิดความรักสมานฉันท์ และทำให้เฝ้าระลึก

นึกกันและกันอยู่หลักหนึ่งซึ่งพระพุทธเจ้าได้ประทานไว้ให้ ก็คือหลัก “สาราณียธรรม” สารสำคัญของธรรมบทนี้ก็คือ เมื่อผู้ใดประพฤติปฏิบัติแล้วก็จะก่อให้เกิดระลึกรู้ถึงกันและกัน ไม่ลืมกัน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าหลักธรรมนี้จะช่วยเยียวยาปัญหาให้สังคมไทยได้ระดับหนึ่ง ในภาวะปัจจุบัน แต่ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่า รัฐ หรือหน่วยงานต่างๆ จะขับเคลื่อนหลักธรรมนี้ออกสู่สังคมให้ขยายวงกว้างขึ้นได้อย่างไร จังหวัดนครศรีธรรมราชมีผู้สูงอายุอยู่จำนวน 204,012 คน (ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2557) จากการสำมะโนประชากร ซึ่งถือว่ามีมากมายเลยทีเดียว และวิกฤตที่เห็นได้ชัด จากการที่วัดเคยมีผู้เข้าฟังธรรม ไหว้พระสวดมนต์ในเทศกาลเข้าพรรษามากมาย แต่ณ วันนี้พบว่ามีน้อยมาก ซึ่งเหตุมาจากผู้สูงอายุจะถูกทิ้งให้เฝ้าบ้านไม่มีเวลาเข้าวัด นานๆ กว่าที่ลูกหลานจะมาเยี่ยม ทำให้สังคมแห่งความผูกพันดูห่างเหินไป ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเป็นหัวข้อที่ควรศึกษาวิจัยเป็นอย่างยิ่งหลักธรรมที่มีอยู่ในพระพุทธศาสนา จะมีวิธีการใดหรือรูปแบบใดที่จะได้ขับเคลื่อนเพื่อนำไปสู่กลุ่มผู้สูงอายุ ในการสร้างความสัมพันธ์ในสังคมที่ดำรงในจังหวัดนครศรีธรรมราชและจะได้ขยายผล ให้มีการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ให้มากขึ้นต่อไป

ดังนั้นด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของแนวทางการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต ของผู้สูงอายุ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ได้รูปแบบในการนำหลักสาราณียธรรมไปสู่การปฏิบัติแก่ผู้สูงอายุสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 มีการนำหลักสาราณียธรรมที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชมากน้อยเพียงใด
- 2.2 มีการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันหรือไม่
- 2.3 มีแนวทางส่งเสริมการนำหลักสาราณียธรรม ไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 3.1 เพื่อศึกษาหลักสาราณียธรรมที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราช
- 3.2 เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักสาราณียธรรม ไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน
- 3.3 เพื่อสร้างแนวทางส่งเสริมการนำหลักสาราณียธรรม ไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราช

4. สมมติฐานการวิจัย

ผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน จะมีการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 5.1 ได้แนวทางการนำหลักสารานุกรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัยใน จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 5.2 เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนดูแลผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช ของสำนักงานจังหวัด นครศรีธรรมราช
- 5.3 นำผลการวิจัยไปเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ เช่น การเขียนบทความวิจัย ตีพิมพ์ในวารสารงานวิชาการ และงานวิจัยต่างๆ

6. วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการนำหลักสารานุกรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัยใน จังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการ ศึกษาค้นคว้าเป็นลำดับขั้นตอน คือ 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2) เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง 3) เครื่องมือที่ ใช้ในการวิจัย 4) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล 6) การวิเคราะห์ข้อมูล 7) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ซึ่ง ประชากร ได้แก่ ผู้สูงวัยที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ใน 23 อำเภอ จำนวน 204,012 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ได้จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่า F-test และทดสอบความแตกต่างค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธี LSD ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพได้วิเคราะห์ เชิงเนื้อหา

7. ผลการวิจัย

7.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้สูงวัย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศ ชาย ร้อยละ 60.42 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 39.58 มีอายุ 60-70 ปี ร้อยละ 45.83 และมีอายุ 71-80 ปี ร้อยละ 29.69 และมีอายุ 81 ปีขึ้นไป ร้อยละ 24.48 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 43.49 มีการศึกษาระดับ มัธยมศึกษา/อนุปริญญา ร้อยละ 35.42 และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี/สูงกว่า ร้อยละ 21.09 มีอาชีพธุรกิจ ส่วนตัว/รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 44.53 มีอาชีพค้าขาย/เกษตรกรรม/แม่บ้าน ร้อยละ 31.25 และมีอาชีพ รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 24.22 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 41.14 มีรายได้ 15,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 30.47 และมีรายได้ 10,000 -15,000 บาท ร้อยละ 28.39

7.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักสารานุกรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัยใน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

1) ผู้สูงวัย มีระดับการนำหลักสารานุกรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต โดยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเมตตาโมกกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56) รองลงมา คือ ด้านสาธารณโภคี มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.55) ส่วนด้านเมตตาทายกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.96) ตามลำดับ

2) ผู้สูงวัย มีระดับการนำหลักสารานุกรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต โดยรวมทั้ง 6 ด้าน เพศชาย และ เพศหญิง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เพศชาย พบว่า ด้านสาธารณสุขโรคภัย มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) รองลงมา คือ ด้านเมตตามโนกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) ส่วน ด้านเมตตาทายกรรม และ ด้านศีลสามัญญตา มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 3.94$) ตามลำดับ เพศหญิง พบว่า ด้านเมตตามโนกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) รองลงมาคือ ด้านสาธารณสุขโรคภัยมีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) ส่วนด้านเมตตาทายกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ

3) ผู้สูงวัย มีระดับการนำหลักสารานุกรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต โดยรวมทั้ง 6 ด้าน อายุ 60-70 ปี อายุ 71-80 ปี และอายุ 81 ปีขึ้นไป อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อายุ 60-70 ปี พบว่า ด้านสาธารณสุขโรคภัย มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมา คือ ด้านเมตตามโนกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$) ส่วน ด้านศีลสามัญญตา มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.08$) ตามลำดับ อายุ 71-80 ปี พบว่า ด้านเมตตามโนกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$) รองลงมา คือ ด้านสาธารณสุขโรคภัยมีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) ส่วนด้านเมตตาทายกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 3.78$) ตามลำดับ อายุ 81 ปีขึ้นไป พบว่า ด้านเมตตามโนกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมาคือ ด้านสาธารณสุขโรคภัย มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) ส่วนด้านเมตตาทายกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 3.92$) ตามลำดับ

4) ผู้สูงวัย มีระดับการนำหลักสารานุกรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต โดยรวมทั้ง 6 ด้าน ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา/อนุปริญญา และระดับปริญญาตรี/สูงกว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ระดับประถมศึกษา พบว่า ด้านเมตตามโนกรรม ($\bar{X} = 4.45$) ด้านสาธารณสุขโรคภัย ($\bar{X} = 4.45$) มีการนำไปใช้มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านทฤษฎีสามัญญตา มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$) ส่วนด้านเมตตาทายกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.10$) ตามลำดับ ระดับมัธยมศึกษา/อนุปริญญาพบว่า ด้านเมตตามโนกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$) รองลงมา คือ ด้านสาธารณสุขโรคภัย มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$) ส่วนด้านเมตตาทายกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 3.80$) ตามลำดับ ระดับปริญญาตรี/สูงกว่า พบว่า ด้านสาธารณสุขโรคภัย มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านเมตตามโนกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) ส่วนด้านเมตตาทายกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 3.96$) ตามลำดับ

5) ผู้สูงวัย มีระดับการนำหลักสารานุกรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต โดยรวมทั้ง 6 ด้าน อาชีพค้าขาย/เกษตรกรรม/แม่บ้าน อาชีพธุรกิจส่วนตัว/รับจ้างทั่วไป และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อาชีพค้าขาย/เกษตรกรรม/แม่บ้าน พบว่า ด้านทฤษฎีสามัญญตา มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$) รองลงมา คือ ด้านสาธารณสุขโรคภัย มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$) ส่วนด้านเมตตาทายกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.05$) ตามลำดับ อาชีพธุรกิจส่วนตัว/รับจ้างทั่วไป พบว่า ด้านเมตตามโนกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$) รองลงมา คือ ด้านสาธารณสุขโรคภัย มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$) ส่วนด้านเมตตาทายกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 3.89$) ตามลำดับ อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ พบว่า ด้านเมตตามโนกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมาคือ ด้านสาธารณสุขโรคภัย มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) ส่วนด้านเมตตาทายกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X} = 3.91$) ตามลำดับ

6) ผู้สูงวัย มีระดับการนำหลักสราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต โดยรวมทั้ง 6 ด้าน รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท รายได้ 10,000 -15,000 บาท และรายได้ 15,001 บาทขึ้นไป อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท พบว่า ด้านสาธารณโภคี มีการนำไปใช้มาก ($\bar{X}$ = 4.47) รองลงมา คือ ด้านเมตตามโนกรรม มีการนำไปใช้มาก ($\bar{X}$ = 4.44) ส่วนด้านเมตตากายกรรม มีการนำไปใช้มาก ($\bar{X}$ = 4.09) ตามลำดับ รายได้ 10,000 -15,000 บาท พบว่า ด้านสาธารณโภคี มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.72, S.D.= 0.67) รองลงมา คือ ด้านเมตตามโนกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.69) ส่วน ด้านศีลสามัญญตา มีการนำไปใช้มาก ($\bar{X}$ = 3.71) ตามลำดับ รายได้ 15,001 บาทขึ้นไป พบว่า ด้านเมตตามโนกรรม มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60) รองลงมา คือ ด้านสาธารณโภคี มีการนำไปใช้มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51) ส่วนด้านเมตตากายกรรม มีการนำไปใช้มาก ($\bar{X}$ = 4.03) ตามลำดับ

7.3 ผลความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักสราณียธรรมของผู้สูงวัย ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าผู้สูงวัย ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ พฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักสราณียธรรม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.64)

7.4 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ดังนี้

แนวทางการนำหลักสราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเนื่องต่างกัน พบว่า ผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเนื่องต่างกัน มีการนำหลักสราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต โดยรวมทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกัน นั่นคือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อการนำหลักสราณียธรรมไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ส่วนผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอาชีพต่างกัน มีการนำหลักสราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต โดยรวมทั้ง 6 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

7.5 สรุปผลการสัมภาษณ์บุคคลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักสราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัย ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

สรุปผลการสัมภาษณ์ คือ แนวทางการนำหลักสราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้ สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช จะมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อปัญหา และความต้องการของ ผู้สูงวัยในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง นั้น สิ่งสำคัญ คือ แนวทางการนำหลักสราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของ ผู้สูงวัยต้องสอดคล้องสัมพันธ์กับปัญหาหรือความต้องการ จึงจะสามารถทำให้ปัญหาหรือความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองหรือแก้ไขได้ การพัฒนาสังคมรวมถึงการประยุกต์ใช้หลัก สราณียธรรมใน การพัฒนาสังคมองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช จะเกิดขึ้นนั้นจะประสบผลสำเร็จมากน้อยแค่ไหน ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหาร ศักยภาพของหน่วยงาน และประชาชนทุกกลุ่มวัยรวมถึงแรงผลักดันสำคัญอีกกลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่มผู้สูงวัยที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในชุมชนและเป็นแกนนำสำคัญในการพัฒนาอย่างแท้จริง จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความรู้ที่ได้จากการศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการนำหลักสราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราชต่อไป

8. สรุปผลการวิจัย

พบว่า แนวทางการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัย โดยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก ส่วน ผลการเปรียบเทียบแนวทางการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัย ที่มีอาชีพต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน ผู้สูงวัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัย คือ ด้านเมตตาทายกรรม ควรสร้างจิตสำนึกถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันบ่อยๆ ควรส่งเสริมการเคารพซึ่งกันและกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ควรมีกิจกรรมส่งเสริมการมีวินัยแก่ผู้สูงวัยอยู่เสมอ และควรสร้างความร่วมมือในการช่วยเหลือ ผู้สูงวัยที่มีความเดือดร้อน

9. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิเคราะห์แนวทางการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต มีค่าแปลผล โดยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) ทั้งนี้ เนื่องจาก ผู้สูงวัยส่วนใหญ่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช นับถือพระพุทธศาสนา ในการดำเนินชีวิตมีการใช้ธรรมในการดำรงชีวิต และมีคุณธรรมอยู่เสมอ และปฏิบัติตามหลักสาราณียธรรมในด้านต่างๆ ได้ดี ซึ่งถือได้ว่าปฏิบัติตามที่ดีต่อกันและกันตามหลักพระพุทธศาสนา ทำให้โดยรวมของการใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นไปตามหลักสาราณียธรรมของผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบแนวทางการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน พบว่า ผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการนำหลักสาราณียธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตโดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ทั้งเพศหญิงและชายมีการปฏิบัติงานตามหลักสาราณียธรรมแตกต่างกันเนื่องด้วยวิถีชีวิตของสังคมไทยเป็นแบบวิถีพุทธการดำเนินชีวิตของเพศหญิงจะมีความใกล้ชิดพระพุทธศาสนามากกว่าเพศชายจะได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่อดีตมาถึงปัจจุบัน การดำเนินการดำเนินชีวิตเป็นเรื่องของส่วนบุคคล การปลูกฝังของแต่ละคนทั้งประสบการณ์ความรู้ความสามารถ ที่มีระดับการศึกษาต่างกันจึงมีโอกาสในการแสวงหาข้อมูลมาใช้ในการดำเนินชีวิตไม่เหมือนกัน จึงทำให้การศึกษาที่ต่างกันส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามหลักสาราณียธรรมที่แตกต่างกัน

10. ข้อเสนอแนะ

10.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรสร้างจิตสำนึกถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ส่งเสริมการเคารพซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมส่งเสริมการมีวินัยแก่ผู้สูงวัยสร้างความร่วมมือในการช่วยเหลือผู้ที่มีความเดือดร้อน การใช้เวลาที่สุขภาพ และเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ส่งเสริมการมองโลกในแง่บวก สร้างจิตสำนึกให้มีความรักและปรารถนาดีต่อกัน ให้ถือว่าทุกคนเปรียบเหมือนญาติมิตร

10.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ ควรใช้หลักสารานีธรรมทั้ง 6 ด้านมาเกื้อกูลในการดำเนินชีวิต ทั้งกับตนเอง ครอบครัวและสังคม ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกหน่วยงานและองค์กร ของผู้สูงวัย หากผู้สูงวัยหรือบุคคลใดที่พึงปฏิบัติได้ตามหลักสารานีธรรม ทั้ง 6 ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม การสร้างความสัมพันธ์ในสังคมที่ดีจะเกิดขึ้นและสามารถเยียวยาปัญหาที่เกิดขึ้นได้

10.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

- 1) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต เช่น อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในครั้งนี้
- 2) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์หลักพุทธธรรมกับหลักการใช้ชีวิตให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน
- 3) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชในการส่งเสริมการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช

11. บรรณานุกรม

ดวงเดือน พันธุมหาวิน. (2541ก.) **สติปัญญาและความสามารถทางการรู้คิด เพื่อวิถีชีวิตที่ดีกว่า.**

ตำราชั้นสูง คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พรรณราย พัทธเจริญ. (2543). **จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพและ**

จิตของข้าราชการสูงอายุ. ภาคนิพนธ์. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ภมริน เชาวนิจดา. (2542). **ลักษณะทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ.**

ภาคนิพนธ์ ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สวัสด์ ปทุมราช. (2549). **ปลูกฝังบุตรให้มีจริยธรรมสมบูรณ์.** ตำราแปล ในโครงการวิจัย แม่บท:

การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

Kerlinger, F.N., & Lee, H.B. (2000). **Foundations of behavioral research** (4th Ed.)

Albert Complex, Singapore: Wadsworth.

12. คำขอบคุณ

รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการนำหลักสารานีธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักบริหารโครงการวิจัยในอุดมศึกษา และพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งสำเร็จเรียบร้อยลงได้ด้วยความช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พระศรีธรรมประสาธน์รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์ อาจารย์ ธเนศ ต่วนชะเอม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ส่งศรี ชมภูวงศ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัย อีกทั้งได้สละเวลาในการชี้แนะแนวทางตลอดจนการตรวจแก้ไขจนสำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้